

Analiza wybranych strategii e-Government: Unia Europejska, ONZ, USA, Norwegia, Wielka Brytania, Estonia, Polska

Izabela Szeląg

E-government 2.0 to nie tyle inny, a właściwie – nie tylko inny typ administrowania, ale to przede wszystkim inny sposób komunikowania się z obywatelami. Sposób, który nadaje impuls i wyzwala zmiany w przyjętych zasadach, metodach i środkach administrowania. Komunikacja staje się tym samym przyczyną zmian w powszechnie rozumianej administracji, zarządzaniu, tudzież rządzeniu, gdzie obywatele zaczyna postrzegać się jako partnerów, a nie klientów.

Z perspektywy analizy zagadnienia, również na poziomie strategicznym, ważnym jest by już na samym początku spróbować wyłuszczyć te elementy, na które wskazać można przy określaniu warunków koniecznych oraz sprzyjających rozwojowi e-government 2.0. O ile przy cyfryzacji administracji, a w tym podejmowanym działaniom na rzecz zwiększania udziału usług świadczonych drogą elektroniczną, bazą dla wprowadzanych zmian jest zaplecze techniczne oraz odpowiednie procedury, również te odnoszące się do kwestii bezpieczeństwa i weryfikacji tożsamości, o tyle w obecnym momencie mamy raczej do czynienia ze zmianą sposobu myślenia o administracji. Infrastruktura i procedury, o ile spełniają warunki dla pierwszego etapu, umownie nazywanego egov 1.0, są rzecz jasna w pełni adaptowalne dla procesów typu 2.0: procesów, gdzie administracja staje się coraz bardziej otwarta, gdzie w większym niż dotychczas stopniu absorbowane i efektywnie wykorzystywane są mechanizmy, pomysły z otoczenia administracji, gdzie aktorzy otoczenia występują w relacji partnerskiej dla podmiotów administracyjnych.

STRATEGIE RZĄDOWE A OPEN GOVERNMENT

Poszukiwania wspomnianych warunków koniecznych dla zaistnienia administracji 2.0 nasuwa koncepcję Open Government („Otwarte Rządy”, OG), która zdaje się już na stałe łączyć z obszarem usług administracyjnych, a konkretnie e-administracji. OG przedstawiana jest jako zespół czynników, które wspólnie tworzą konglomerat warunków koniecznych dla realizacji koncepcji „otwartych rządów”, a równocześnie warunków sprzyjających transformacji e-administracji w kierunku 2.0. Strategiczny cel OG, jakim jest zwiększenie poziomu otwartości instytucji publicznych wyznacza kierunek rozwoju elektronicznej administracji, przyczyniając się równocześnie do jej strukturalnej transformacji i podniesienia jakości świadczonych usług. Otwartość, transparentność, interoperacyjność, to cechy, na które w szczególny sposób zwracają specjaliści, badacze i publicyści zajmujący się zagadnieniem zmian w obszarze administracji publicznej [1]. Prezentowane ujęcie stanowi odautorską koncepcję systematyki niniejszych treści, popartych analizą koncepcji strategicznych w zakresie szeroko

rozumianego e-government, a uzupełnionych o analizę zagadnienia na poziomie wdrożeń aplikacji i serwisów web 2.0 dla realizacji usług administracyjnych.

Na potrzeby niniejszej publikacji dokonano analizy dokumentów strategicznych wybranych państw i organizacji międzynarodowych w kontekście założeń strategicznych i programowych dla OG. W toku analizy skupiono się na elementach takich jak identyfikowane potrzeby, cele działania oraz oczekiwane rezultaty, które w największym stopniu nawiązują do realizacji modelu elektronicznej administracji w ujęciu e-government 2.0.

Pojęcie Open Government [2], rozumiane jako kolejny krok w rozwoju e-administracji to właśnie postulowane przemodelowanie sposobu myślenia o administracji. Zmiany obserwowane są niemal na każdym kroku, a dotyczą po pierwsze identyfikowania potrzeb, po drugie kwestii ich zaspokajania, po trzecie zaś doboru narzędzi i środków w realizacji zadań, czy też dostarczania usług. Punktem wyjścia dla zmian jest rozwój i wzrost dostępności technologii informatycznych oraz przemiany społeczne zmierzające w kierunku społeczeństwa informacyjnego.

Podstawowym postulatem w ramach inicjatywy OG jest zwiększenie dostępu do informacji na temat działań rządowych. Rząd dysponuje informacjami w imieniu obywateli, gromadzone i przechowywane informacje nie są zatem własnością rządu, czy innych podmiotów administracyjnych. Konsekwencją tego założenia jest deklaracja prawa obywateli do rzetelnej i pełnej informacji na temat działań rządu, promowania szerszego dostępu do informacji oraz ujawnianie informacji na temat działań na każdym szczeblu władzy. Zakres udostępnianych informacji jest rzecz jasna weryfikowany względami bezpieczeństwa i ochrony tych, których te informacje dotyczą. Koncepcja podkreśla istotę i znaczenie systematyczności w gromadzeniu i publikowaniu danych dotyczących wydatków, realizacji podstawowych usług publicznych oraz działań rządowych. Drugą kwestią jest sposób dostarczania tychże informacji. Otwartość rządów w tym wymiarze to także otwartość proceduralna, a właściwie minimalizm proceduralny w zakresie udostępniania danych. Dane publiczne na temat działalności rządu co do zasady powinny być dostępne dla każdego i w dowolnym czasie. Dane powinny być publikowane w łatwo dostępnym miejscu i w taki sposób, aby łatwo można było informacje przeszukiwać i z nich korzystać. Informacje powinny być na bieżąco aktualizowane oraz publikowane w formatach umożliwiających ponowne ich wykorzystanie. W kwestii proceduralnej zaś szczególnie nacisk kładziony jest na potrzebę wypracowania skutecznych środków odwoławczych, również w wymiarze nadzoru nad procesem odwołania, stosowanych w momencie gdy dostęp do informacji jest nieprawidłowo odmawiany. Trzecia płaszczyzna otwartości rządów w wymiarze otwartości informacyjnej, to otwartość na współpracę oraz wymianę informacji i doświadczeń ze społeczeństwem. Z jednej strony to dostęp społeczeństwa obywatelskiego do danych publicznych, z drugiej zaś to poszukiwanie informacji

zwrotnej od społeczeństwa w celu zidentyfikowania informacji stanowiącej dla niego najwyższą wartość oraz otwartość na uwagi zgłaszane przez obywateli.

Drugim fundamentalnym postulatem definiowanym w ramach inicjatywy Otwartych Rządów jest dążenie do wzrostu zaangażowania podmiotów w podejmowanie decyzji i kształtowanie polityk publicznych. Ważne, by ta współpraca odznaczała się uczestnictwem podmiotów różnych sektorów. Oczywiście główny nacisk położony został na współpracę na linii obywatele – administracja. Niemniej z założenia rządy winny być otwarte na współpracę zarówno ze społeczeństwem jak i podmiotami prawnymi, organizacjami pozarządowymi oraz biznesem. Zaangażowanie społeczne postrzegane jest jako filar dla zwiększenia efektywności rządów. Ludzka wiedza, pomysłowość oraz naturalny dla tych relacji nadzór społeczny to kwestie kluczowe. Ludzie powinni móc współtworzyć, monitorować i oceniać działalność rządów. Rząd natomiast powinien tworzyć korzystne dla takiej współpracy warunki. Opisany sposób interakcji i współpracy ze społeczeństwem jest pokłosiem realnie zachodzących przemian społecznych, gdzie punktem centralnym jest rozwój społeczeństwa obywatelskiego w kierunku społeczeństwa informacyjnego przy ogromnym udziale nowoczesnych technologii, czyli tzw. *society 2.0*. Wykorzystanie mediów społecznościowych, również jako mechanizm wymiany informacji, opinii, a nawet tworzenia przestrzeni dla dostarczania usług publicznych zajmuje coraz wyraźniejsze miejsce w całościowym obrazie przemian.

Trzecia grupa warunków dla zaistnienia OG to jakość administracji, rozumiana jako standard rzetelności zawodowej w całej administracji. Kluczowymi kwestiami w tym wymiarze są jawność, transparentność, przejrzystość działania oraz mechanizmów podejmowania decyzji. Na pierwszy plan wysuwane są kwestie związane z polityką antykorupcyjną, przejrzystością w zarządzaniu finansami publicznymi i zakupami rządowymi, wynagrodzeniami dla urzędników państwowych oraz wzmocnieniem rządów prawa – w tym sprawny i gwarantujący bezpieczeństwo i poufność system wykrywania nadużycia o charakterze korupcyjnym urzędników każdego szczebla administracji państwowej.

Ostatnią grupą czynników definiujących standard otwartego rządu to zwiększenie dostępu do nowoczesnych technologii służące jawności, odpowiedzialności i współpracy międzysektorowej. Podkreślany jest potencjał wykorzystania nowoczesnych technologii dla dzielenia się informacją oraz współpracy w rządzeniu, zwłaszcza z parterami społecznymi. Mechanizm wykorzystania nowoczesnych technologii kwantyfikowany jest w kategoriach funkcji – nowoczesne technologie w służbie upowszechniania informacji na temat działań rządu, ale również w kategoriach struktury, gdzie podkreślana jest konieczność rozwoju ogólnodostępnej i bezpiecznej przestrzeni internetowej dla współpracy w zakresie wymiany informacji, opinii i dostarczania usług. Otwartość rządu w tym wymiarze to także wysiłki na rzecz zaangażowania innych podmiotów we współtworzenie tej struktury – w tym tworzenia aplikacji

wykorzystujących nowe technologie dla zwiększenia prawnego upodmiotowienia obywateli i promocji przejrzystości rządów.

Deklaracja na rzecz Otwartych Rządów odnosi się również do zasad współpracy międzyrządowej w kwestiach realizacji jej założeń i postulatów. Podkreślana jest wartość współpracy i wymiany doświadczeń w tym zakresie, z zachowaniem jednak pierwszeństwa dostosowywania podejmowanych działań do lokalnych uwarunkowań i potrzeb, tak by uniknąć sytuacji prostego kopiowania rozwiązań właściwych i zaimplementowanych w innych krajach.

Jak można zauważyć, zespół czynników wykazanych powyżej tworzy pewną spójną całość, która zmienia sposób postrzegania procedur i zasad działania administracji. Administracja jawi się jako struktura otwarta w szerokim tego słowa znaczeniu: otwarta w upublicznianiu informacji o samej sobie, ale również otwarta na bodźce i mające na zewnątrz swoje źródło czynniki przemian. Opisane powyżej kryteria mają rzecz jasna charakter poglądowy, a w szczególności są interpretowane i redefiniowane w tworzonych przez państwa, w tym członków Inicjatywy na rzecz Otwartych Rządów [3] oraz inne podmioty, które formalnie choć nie zadeklarowały przynależności, to faktycznie silnie do tych kwestii nawiązują, dokumentach programowych i strategiach. Ten przywołany powyżej zespół czynników może być i rzeczywiście jest postrzegany jako środowisko i otoczenie dla funkcjonowania administracji elektronicznej w wymiarze 2.0 – rozumianego jako narzędzia realnego wpływu, sprawnego rządzenia i efektywnych działań, a nie tylko ciekawostki technologicznej, oznaczającej się tymczasowością i rozrywkowym charakterem.

ANALIZA POTRZEB W ZAKRESIE ROZWOJU ELEKTRONICZNEJ ADMINISTRACJI

Analiza strategii wybranych krajów (Norwegia [4], Wielka Brytania [5], Stany Zjednoczone [6], Estonia [7]) oraz Unii Europejskiej [8] skłania do czynienia pewnych porównań i zestawień. Równocześnie jednak pokazuje wyraźnie, że tego typu zabiegi analityczne możliwe są jedynie na poziomie określanych celów i oczekiwanych rezultatów oraz odtwarzania schematów realizacji poszczególnych kierunków działań, a nie konkretnie podejmowanych działań w tym zakresie. Realizacja założeń w przypadku każdego z omawianych krajów opiera się na wdrażaniu indywidualnie opracowywanych planów i programów strategicznych w zakresie rozwoju elektronicznej administracji, ale funkcjonalnie możliwym jest ich interpretowanie w kategoriach właściwych dla OGP. W toku analizy dokumentów zostały wyróżnione działania podejmowane przez każde z państw oddzielnie, a przedstawione zostały w formie tabeli, dostępnej w dalszej części opracowania. Nim jednak szczegółowo odniesiemy się do analizy działań przedstawione zostaną elementy strategii, które merytorycznie dla wszystkich krajów objętych analizą są zbieżne: analiza uwarunkowań – identyfikacja czynników środowiskowych, ekonomicznych, społecznych; potrzeby dla działań w zakresie rozwoju e-administracji oraz oczekiwane rezultaty.

Diagnoza środowiska: określenie warunków wstępnych na poziomie dokumentów strategicznych jest identyczna dla wszystkich omawianych krajów oraz UE. W przeanalizowanych dokumentach strategicznych jednoznacznie podkreśla się, że wyzwania jakie stoją przed administracją publiczną mają swoje źródło w zmieniającym się otoczeniu: rozwoju społeczeństwa informacyjnego – zwiększonej mobilności i dynamice interakcji, możliwych m. in. dzięki wzrostowi zastosowania internetu i mediów społecznościowych oraz rozwoju technologicznego – w omawianym kontekście rozumianego jako coraz powszechniejsza dostępność do zaawansowanych rozwiązań technicznych. Co za tym idzie, tworzy się spójny i właściwy dla wszystkich obraz potrzeb. W pierwszej kolejności to potrzeby wynikające z przemian społecznych, które determinują również zmiany w administrowaniu sprawami publicznymi. Wskazać można tu na dwie prawidłowości. Pierwsza – skoro społeczeństwa okazują tendencje do tego, aby coraz więcej interakcji zachodziło w świecie wirtualnym, z wykorzystaniem internetu i narzędzi ICT, to naturalną konsekwencją takiego stanu rzeczy jest, aby interakcja na poziomie administracja – obywatel również była tam osadzona. Druga obserwowana prawidłowość to zmieniający się charakter interakcji, który z poziomu czysto informacyjnego, stopniowo przekształca się w relacje oparte na mechanizmach przetwarzania i dzielenia się („sharing society”). Ten model wytwarzania i dzielenia się może i chyba powinien być wykorzystany w budowaniu administracji zorientowanej na potrzeby klienta. Zatem obywatele i inne podmioty powinny mieć swobodę w komunikowaniu swoich potrzeb do administracji, możliwość wpływania na podejmowanie decyzji i kształtowania realizowanych polityk.

Drugi obszar to przemiany w obszarze technologii – wzrostu ich dostępności i to zarówno w rozumieniu powszechności zastosowania i użycia, jak i dostępności pod względem ekonomicznym oraz kompetencyjnym. Nowe rozwiązania technologiczne coraz szybciej i w większym stopniu są powszechnie udostępniane, stają się relatywnie tańsze i prostsze w obsłudze, gdzie nie bez znaczenia są również coraz większe kompetencje i wiedza użytkowników na temat technologii. Niejako drugą odstoną zastosowania technologii w administracji jest kwestia infrastruktury technicznej. W przypadku wszystkich analizowanych krajów wskazuje się na elementy takie jak m.in. jednolitość narzędzi i środków oraz spójność infrastrukturalna w obszarze elektronicznej administracji. O ile niejako nie do uniknięcia dla powszechnej cyfryzacji było stworzenie modelu „silosowego”, o tyle wyzwaniem dla dalszego rozwoju jest oparcie administracji publicznej na modelu platform. Rozwiązania zastosowane w tym obszarze powinny charakteryzować się redukowaniem zbędnych struktur informatycznych, a dążyć do spójności standardów. Właściwa w tym wymiarze staje się centralizacja środków dostarczania informacji i usług świadczonych drogą elektroniczną.

Trzeci obszar potrzeb, to konieczność wzrostu efektywności ekonomicznej administracji publicznej. Tendencja ta stała się szczególnie widoczna podczas kryzysu ekonomicznego, gdzie cięcia i konieczność oszczędzania dotyczyła, wprawdzie w

różnym stopniu, ale każdego. Zatem nie dziwi fakt, że szczególnie w relacji do administracji jako na ważną potrzebę wskazywano na oszczędności, jakie niesie ze sobą wzrost udziału e-usług i ogólny rozwój e-administracji. I tak dla przykładu szacunkowe dane dla UE to oszczędności w administracji rządu 15-20%, co daje kwotę ok. 40 mld euro rocznie w skali wspólnoty.

I czwarty obszar potrzeb, to potrzeby faktycznie wynikające się z trzech poprzednich uwarunkowań, ale materialnie skupionych wokół samej administracji. Są to zatem potrzeby, które można określić jako zmiany priorytetów, roli polityk i administracji publicznej. O ile dotychczasowa struktura była odpowiednia dla społeczeństw industrialnych, to zdaje się być w coraz mniejszym stopniu dopasowana do struktury społeczeństwa informacyjnego, któremu towarzyszą tendencje do decentralizacji i przeplatania podmiotów oraz funkcji. I tak w dokumentach strategicznych w coraz większym stopniu standardem staje się postulowany model administracji oparty na zasadach przejrzystości, transparentności oraz dostępności, same usługi zaś powinny być ogólnodostępne i coraz wyższej jakości. Jako na środki do realizacji tych celów wskazuje się przede wszystkim na otwartość i powszechny dostęp do informacji publicznych – o działaniach administracji, ale także informacji o innych podmiotach wykorzystywanych przez administrację w swoich działaniach z założeniem możliwości ich przetwarzania, zarówno na użytek własny, jak i publiczny.

Na poziomie identyfikowanych potrzeb strategię wskazują niemal te same czynniki, kryteria i warunki wstępne, z jakimi mamy do czynienia w koncepcji OG, niemniej nacisk w większym stopniu kładziony jest na to, aby to co niesie ze sobą współczesny świat społeczny i techniczny było sprawnie i efektywnie wykorzystywane przez funkcjonujący model administracji, przy równoczesnym jej usprawnieniu, aniżeli dokonywać gruntownej przemiany – przebiegunowania w relacjach uczestników procesów administracyjnych. W dalszym ciągu widoczną jest relacja administracja-klient, a nie partnerstwo. Oczywiście relacja ta staje się coraz bardziej wrażliwa na potrzeby obywateli, czy przedsiębiorców, niemniej modelowo układ ten ciągle pozostaje taki sam.

ANALIZA CELÓW STRATEGICZNYCH

Tendencja dla ciągłego usprawnienia funkcjonujących modeli administracji w miejsce gruntownej zmiany tego modelu w jeszcze większym stopniu są widoczne przy analizie celów podejmowanych działań i oczekiwanych rezultatów. Rzecz jasna różny jest poziom szczegółowości opisywanych treści oraz w różnym stopniu korespondują one do aktualnie prowadzonych działań i osiągniętych już wyników. I tak w przypadku UE oczekiwane rezultaty są ściśle sprzężone ze sztanदारowymi politykami wspólnotowymi – w tym wolności osób, kapitału i usług, których realizacja powinna wykorzystywać dostępne technologie, w tym również narzędzia z obszaru web 2.0. W przypadku strategii USA rezultaty są definiowane w ujęciu postulatów programowych – definiowanych w kategoriach zwiększania dostępności do administracji i jej usług. Ciągłego dążenia do

podnoszenia jakości usług – gdzie kluczowym jest wykorzystanie dostępnych rozwiązań technicznych w kierunku stworzenia stabilnego, efektywnego i spójnego środowiska. Stany Zjednoczone w sposób najbardziej czytelny i oczywisty na poziomie rezultatów wskazują na konieczność wprowadzenia standardu otwartych danych jako na uwolnienie potencjału danych znajdujących się w zasobach instytucji rządowych – postrzegane w kategoriach metody i środka upowszechniania innowacyjności i podniesienia jakości usług świadczonych obywatelom. Strategie Estonii, Polski, Wielkiej Brytanii i Norwegii z kolei prezentują nieco inne podejścia w tym zakresie. I choć materialnie skupiają się na niemal tych samych kluczowych kwestiach, to charakteryzuje je tendencja większej niż w przypadku USA czy UE konkretyzacji formułowanych rezultatów oraz tworzenia wskaźników dla omawianych zagadnień.

Bez względu jednak na sposób definiowania i komunikowania celów i rezultatów działań daje się zidentyfikować pewien ich katalog. I tak, analogicznie do analizy potrzeb rezultaty sklasyfikować można w trzech podstawowych obszarach – obywatele, ekonomia, administracja i system.

W wyniku realizacji założeń strategicznych oczekuje się, że obywatele staną się bardziej zaangażowani, aktywni. Komunikacja pomiędzy społeczeństwem, a rządem stanie się bardziej dynamiczna, a sam rząd będzie bardziej wrażliwy i chłonny na potrzeby otoczenia. Równocześnie podkreśla się, że wyniki zmian usługi będą proste i intuicyjne i większym niż dotychczas stopniu dostosowane do potrzeb i możliwości odbiorców.

Realizacja strategii w zakresie e-government z oczywistych powodów coraz częściej postrzegana jest w kategoriach zwiększonej efektywności i racjonalności ekonomicznej. W raportach i sprawozdaniach figurują różne zestawienia, które odnoszą się do kwot, tudzież procentowo wskazują na poziom oszczędności jaki możliwy jest dzięki zastosowaniu tego typu rozwiązań. Wspólne dla strategii jest jedno – oczekiwanie, że wraz z tym jak wzrasta udział usług dostarczanych drogą elektroniczną, koszty generowane przez samą administrację maleją. Oszczędności z tego tytułu wskazuje się zwykle w przedziale 15 – 20% wydatków sektora administracji publicznej. Oszczędności wynikać mają z ograniczenia zatrudnienia w sektorze, bardziej efektywnego wykorzystywania gromadzonych i przechowywanych danych publicznych oraz wzrostu zaangażowania obywateli przy kształtowaniu, ale przede wszystkim realizacji polityk publicznych.

Definiowanie rezultatów w kontekście administracji i systemu to z jednej strony wskazanie na upowszechnianie usług świadczonych drogą administracyjną tak, że elektroniczna administracja stanie się standardem, a tym samym stopniowo i konsekwentne dokona się przejęcie usług świadczonych tradycyjnie. E-usługi mają stać się powszechne, coraz wyższej jakości i w coraz większym stopniu korespondujące z oczekiwaniami i wymaganiami ich użytkowników. Rozwój e-administracji stał się przyczyną i bardzo istotnym warunkiem także dla sposobu myślenia o systemie

administracyjnym. Dokonując pewnych uproszeń, można powiedzieć, że system administracyjny w ujęciu tradycyjnym to procedury, struktura, a w ramach struktury ludzie, zadania i kompetencje. Infrastruktura techniczna oczywiście zajmowała istotne miejsce, ale przy e-administracji z oczywistych powodów jest ona bezsprzecznym fundamentem. Widoczne jest to zwłaszcza przy strategiach, nazwijmy je II stopnia, czyli tych które obecnie są wdrażane i realizowane. To właśnie na tym etapie powszechnie dostrzegane jest, że motorem przemian i gwarancją sprawnie funkcjonującej administracji opartej na elektronicznym dostarczaniu usług jest spójny, scentralizowany, interoperacyjny system. Ważnym jest to, że taki model nie ucieka, nie neguje posiadania i realizowania własnych – na poziomie sektora, czy jednostki strategii cyfrowych, ale podkreśla konieczność funkcjonowania i realizacji zadań w ramach jednego systemu, jednego środowiska.

Podobnie, jak miało to miejsce w przypadku identyfikowania potrzeb i na poziomie rezultatów trudno ustrzec się pewnej wizji administracji po przemianach jako bytu sprawniejszego, bardziej efektywnego kosztowo, dostępnego i zrozumiałego dla użytkowników, czy w mniejszym stopniu narażonego na nadmiar ustanowionych procedur i przerost biurokracji. Niemniej, również na poziomie rezultatów brakuje wyartykułowania wizji otwartej administracji. To co zdają się nakreślać powstałe strategie i programy rządowe to konstrukcja administracji „otwierającej się”, absorbującej mechanizmy i standardy dla jej interoperacyjności, responsywności, czy możliwości dopasowywania się do ciągle definiowanych i modyfikowanych potrzeb i oczekiwań.

PODSUMOWANIE

Głównym spostrzeżeniem w kwestii formułowanych celów strategicznych i identyfikowanych potrzeb jest ogólna refleksja o tworzeniu środowiska sprzyjającego rozwojowi usług administracyjnych dostarczanych w oparciu o technologie web 2.0. Na poziomie omawianych strategii kwestie e-government 2.0 jeśli w ogóle się pojawiają, to stanowią jedynie punkt odniesienia dla technologii potencjalnie wskazanych do angażowania w sferze administracji publicznej. Zdarza się, że web 2.0 pojawia się jako element identyfikacji środowiska, rzadziej jako narzędzie czy technologia stosowana w administracji publicznej. Wydaje się zatem uzasadnioną opinią, że to standard właściwy dla OG jest tym, w odniesieniu do którego rozwój administracji w kierunku 2.0, czy jak sugerują niektórzy znawcy tematu nawet 3.0, powinien być interpretowany, klasyfikowany i ewaluowany. Punktem wspólnym dla e-government 2.0 oraz OG jest właśnie ta postulowana otwartość rządów na inicjatywę i zaangażowanie ze strony obywateli, na ich spostrzeżenia i sugestie w obszarze kształtowania polityk publicznych i wpływu na podejmowane w ich imieniu decyzje. Równocześnie należy sobie zdać sprawę, że narzędzia e-government 2.0 to jedynie środek do realizacji celów, ale nawet w

takim ujęciu, by mechanizm mógł w pełni zaistnieć musi zostać wytworzona odpowiednia dla tego typu przedsięwzięć przestrzeń.

Bibliografia

[1] Próbę definicji pojęcia Open Government podejmuje m. in. G.F. Khan „Social Media – based Government Explained: Utilization Model, Implementation, Scenarios and Relationships” [w:] „Case Studies in e-Government 2.0. Changing Citizen Relationships”, Zurich 2015; str. 19.

[2] Open Government Declaration <http://www.opengovpartnership.org/about/open-government-declaration>

[3] Open Government Declaration: <http://www.opengovpartnership.org/about/open-government-declaration>

[4] Difi Strategien 2012-2015 <http://www.difi.no/filearchive/difistrategi-2012-2015.pdf>

[5] UK Digital Strategy:

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/296336/Government_Digital_Strategy_-_November_2012.pdf ; Open Gov Partnership for

United Kingdom:<http://www.opengovpartnership.org/country/united-kingdom>; UK National Action Plans:<https://www.gov.uk/government/consultations/open-government-partnership-uk-national-action-plan-2013>

[6] E-Government Act of 2002

http://www.whitehouse.gov/sites/default/files/us_national_action_plan_final_2.pdf oraz Digital Government

Strategy <http://www.whitehouse.gov/sites/default/files/omb/egov/digital-government/digital-government-strategy.pdf>

[7] Estonia’s Action Plan for Participation in Open Government

Partnership:http://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/legacy_files/country_action_plans/12-04-09%20Estonia%20OGP%20Action%20Plan.pdf

[8] The European eGovernment Action Plan 2011-2015 <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0743:FIN:EN:PDF> ; Ministerial

Declaration on eGovernment <http://ec.europa.eu/digital-agenda/sites/digital-agenda/files/ministerial-declaration-on-egovernment-malmo.pdf> oraz A vision for

public services <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/vision-public-services>